

Nieuwsbrief 2

Voorlichting alcohol en roken

Het project 'Begrijpelijke Taal' van de Universiteit van Amsterdam en het Trimbos Instituut onderzoekt de effectiviteit van voorlichting aan leerlingen op het Praktijkonderwijs en VMBO-LWOO. Deze update gaat over de tweede dataverzameling, die heeft plaatsgevonden op beide onderwijsniveaus van september tot december 2013.

Verhalen of informatieve teksten?

Bij zowel eerste- als tweedejaars leerlingen is gekeken wat effectiever is: voorlichtingsboekjes die volledig bestaan uit verhalen of voorlichtingsboekjes met informatieve teksten. Bij eerstejaarsleerlingen is dit onderzocht voor boekjes over alcohol en bij tweedejaarsleerlingen voor boekjes over roken.

Voorbeeld van een informatieve tekst

Alcohol drinken kan gevaarlijk zijn.
Als je veel alcohol in één keer drinkt, kun je alcoholvergiftiging krijgen.
Je kunt bewusteloos raken.
Je kunt zelfs in coma raken of doodgaan.

Voorbeeld van een verhaal

Een tijdje geleden heeft Angelo alcohol gedronken met andere vrienden.

Ze deden wie het meeste bier kon drinken.

Angelo wilde graag winnen.

Hij dronk veel alcohol in één keer.

Zelfs toen hij draaierig werd, dronk hij door.

Hij raakte bewusteloos.

Zijn vrienden hebben toen 112 gebeld.

De ambulance kwam en nam hem mee.

Hij had alcoholvergiftiging.

Ze waren net op tijd.

Angelo had wel in coma kunnen raken of dood kunnen gaan.

Vooraf hadden wij op basis van eerder onderzoek tegenstrijdige verwachtingen. Enerzijds werd op basis van onderzoek naar teksten in lesmateriaal voor schoolvakken verwacht dat leerlingen bij gebruik van verhalen minder aandacht hebben voor de belangrijke informatie in de tekst, omdat ze worden afgeleid door de details in het verhaal. Daardoor hebben verhalen minder effect dan een informatieve tekst. Anderzijds werd op basis van onderzoek naar gezondheidsvoorlichting in entertainment programma's verwacht dat leerlingen zich inleven in de personages in de verhalen en zich daardoor minder verzetten tegen de informatie in het verhaal. Hierdoor kunnen de verhalen juist een sterkere invloed hebben op de houding van leerlingen ten opzichte van alcohol/roken en hun intentie om alcohol te drinken/te roken.

Onderzoeksresultaten

Voorlichting over alcohol

De resultaten voor de boekjes over alcohol laten zien dat de leerlingen direct na het lezen meer nadelen van het drinken van alcohol weten. Deze nadelen zijn zij na een maand echter weer vergeten.

De houding van leerlingen ten opzichte van alcohol is direct na het lezen negatiever dan voor de les, maar ook deze is een maand na de les weer terug op het niveau van voor de les. Er is in beide gevallen geen verschil tussen leerlingen die een boekje met verhalen hebben gelezen en leerlingen die een boekje met informatieve teksten hebben gelezen.

Geen effecten zijn gevonden op de intentie van leerlingen om alcohol te drinken.

Voorlichting over roken

De resultaten voor de boekjes over roken laten vergelijkbare resultaten zien voor de verwachte nadelen van roken. Na de voorlichting verwachten de leerlingen meer nadelen, maar er is hierbij geen verschil tussen de voorlichting met verhalen en de informatieve voorlichting.

Op de houding van leerlingen ten opzichte van roken is zelfs een klein ongewenst effect. Leerlingen die de verhalende voorlichting hebben gelezen, krijgen een positievere houding ten opzichte van roken na het lezen van de verhalen. Dit is tegengesteld aan het doel van voorlichting over roken.

Ook hier zijn geen effecten gevonden op de intentie van leerlingen om te roken.

Conclusie

Op basis van ons onderzoek heeft het geen meerwaarde om voorlichting te geven die volledig bestaat uit verhalen. Het is over het algemeen niet effectiever dan informatieve voorlichting en kan zelfs een ongewenst effect hebben dat tegen het doel van de voorlichting ingaat.

Deze inzichten zullen door het Trimbos Instituut worden gebruikt om de lesmaterialen over alcohol en tabak te optimaliseren.